

Miroslav Polzer

je opravil osnovno šolo v Šentprimozu nad Zablaskim jezerom/St. Primus am Turnersee na Koroškem. V obdobju 1977–1981 je obiskoval znamenito slovensko gimnazijo v Celovcu, nato še višjo srednjo šolo (HTL) za komunikacijsko inženirstvo in elektroniko v Celovcu. Na Univerzi Karl-Franzens v Gradcu je študiral gospodarsko poslovanje s specializacijo iz informacijskih znanosti in tam tudi doktoriral leta 1995. Leto za tem je na Tehnični univerzi v Gradcu zaključil še podiplomski študij varstva okolja. Njegova poklicna kariera je v največji meri povezana s Slovenijo, saj je bil najprej direktor ljubljanske izpostave Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo (OSI), nadaljeval pa je kot direktor ASO (Austrian Science and Research Liaison Office) Ljubljana (www.aso.zsi.at). Od mladih nog je vključen v kulturno življenje koroških Slovencev in ne glede na prekomerno službene obveznosti še vedno poje v enem najboljših zborov koroških Slovencev, namreč v mešanem pevskem zboru Danica, ki ga vodi njegov brat, mag. Stanko Polzer.

OZ: Vaša doktorska disertacija nosi naslov “Okoljski problemi v Kalkuti – analiza socialnih, ekonomskih in naravnih pogojenosti okoljskih problemov v indijskem vele mestu v smislu socio-ekološkega modela”. Kako se vam je “zgodila” takšna izjemna tema in kaj bi morali mi vedeti o njej?

Polzer: Ekološko temo sem zbral, ker me že od mladih let naprej zelo zanimajo vprašanja varstva okolja; Kalkuto pa zato, ker sem bil tam že leta 1987 – delal sem kot prostovoljec v domu umirajočih v Kalighatu, ki ga vodijo misijonarske sestre matere Tereze – in sem poznal velike ekološke probleme tega vele mesta. Metodični pristop k tematiki s pomočjo deskriptivnega socio-ekološkega interdependenčnega modela pa sem izbral, ker sem videl, da so procesi in strukture, ki pogojujejo določen vzorec okoljskega onesnaževanja, zelo kompleksni in prepleteni in želel sem si te povezave malo osvetliti, analitično razvozlati in priti do zaključkov, ki vključujejo tudi dejavnike, kot je kultura in podobno.

Glede vprašanja, kaj bi mi vsi morali vedeti o tej temi, pa bi ocenil, da je svet globalna vas, v kateri so usode prepletene. Ne sme nam biti

vseeno, če na drugih koncih sveta ljudje umirajo od lakote, in ne more nam biti vseeno v času hitre globalizacije, kaj se gospodarsko dogaja trenutno v Indiji. Indija postaja namreč vedno bolj pomembna gospodarska velesila, ki bo lahko Evropi partner in tudi konkurent na svetovnih trgih. Zato menim, da je zelo pomembno, da gledamo čez rob svojega krožnika – tako zaradi moralne obveze kot tudi iz lastnega interesa – in da iščemo poti za globalna partnerstva pri reševanju globalnih problemov današnjega časa.

OZ: Iz Indije ste se preusmerili na nemirni jugovzhod Evrope. Poleg številnih organizacijskih nalog se vsa leta raziskovalno poglobljate v najbolj žgoča vprašanja tega prostora. Eno od vaših izhodišč je “evropeizacija namesto nacionalizma”. Ocenjujete, da gre razvoj v tej smeri?

Polzer: Ocenjujem, da je evropski model gospodarskega in političnega združevanja držav čudovit in izredno uspešen model, ki ga dostikrat premalo cenimo. Avstrija na primer več kot 60 let ni doživela kake vojne, težave s sosedi, ki jih vsaka država normalno ima, se rešujejo v okviru evropskega pravnega reda in

včasih tudi v iskanju političnih zavezništov ob vprašanjih, ki zahtevajo politične odločitve. Še enkrat poudarjam: srečni smo lahko, da so razumni ljudje, kot Jean Monet in drugi, razvili ta model za mir in razvoj v Evropi.

Nacionalizem na drugi strani je model, ki je na prehodu iz multietničnih imperijev konec 19. stoletja imel svojo funkcionalnost v smislu prerazporeditve oblasti, družbenega premoženja in določanja novih državnih meja. Kljub temu da nacionalizmu to funkcionalnost priznam, menim, da je škoda, da Evropa ni imela že prej boljšega modela, kot je nacionalizem, za prilagajanje spremenjenim okoliščinam. Za države na prostoru bivše SFRJ ocenjujem, da je bil nacionalizem strašna zabloda. Mislim, da bi že danes lahko bile vse države tega prostora članice EU in da bi lahko bile sorazmerno bogate in uspešne države, če bi medetnične odnose ob koncu osemdesetih let in v začetku devetdesetih let reševali bolj v evropskem duhu. Ironija zgodovine je, da je eden glavnih ciljev držav na tem prostoru postati članica EU, članica supranacionalne tvorbe brez meja. Na poti do tega cilja pa je nestrpen nacionalizem, ki smo ga doživeli na tem prostoru, totalno nefunkcionalen in zabloda, ki vodi proč od cilja.

OZ: Bili ste tudi član delovne skupine za manjšine pri Paktu za stabilizacijo jugovzhodne Evrope. Posebej zanimive so vaše ugotovitve o vključevanju manjšin v visokošolsko izobraževanje in znanost. Lahko na primeru slovenske manjšine v Avstriji ilustriramo, kaj lahko s tem pridobi?

Polzer: Pripadniki narodnih manjšin običajno poleg svojega maternega jezika obvladajo tudi uradni jezik države, v kateri živijo; zato so lahko zelo pomemben povezovalni člen med dvema državama. To je en pogled na to tematico, ki kaže, da je treba na pripadnike narodnih manjšin gledati tudi kot na dragocen človeški vir, ki lahko bistveno prispeva k blaginji družbe. Poleg te pomembne vloge v čezmejnem sodelovanju pa je pomemben vidik tudi ta, da Evropa potrebuje več raziskovalcev, če želi priti bližje leta 2000 v Lizboni zastavljenim ciljem najbolj konkurenčne na znanju temelječe ekonomije sveta. Delež narodnih manjšin in priseljencev znaša v povprečni evropski državi od 10 do 20 odstotkov prebivalstva. Ta segment družbe predstavlja velik potencial, zato je treba tudi tem ljudem omogočiti vključevanje na področju znanosti, doseganje visoke izobrazbe itd. To je zelo pomembno za družbeno vertikalno mobilnost, saj se s tem lahko prepreči marginalizacija in ghetoizacija, ki sicer vodita do nemirov, kot smo jih predlani videli v predmestjih Pariza.

K sreči je položaj koroških Slovenk in Slovencev glede vključevanja v visoko šolstvo in znanost izredno ugoden. S slovensko gimnazijo v Celovcu in tudi z dvojezično trgovsko akademijo v Celovcu in višjo srednjo šolo za

gospodarske poklice v Šentpetru smo koroški Slovenci dobili izredno uspešno izobraževalno strukturo, ki pripravlja pripadnike manjšine tudi za nadaljnji študij. Tako imamo danes koroški Slovenci in Slovenke celo bolj ugoden profil izobrazbe kot nemško govoreči sodeželani. Koroški Slovenci z ugodnim izobrazbenim in siceršnjim kvalifikacijskim profilom dandanes lahko vse dosežemo: smo ambasadorji, smo direktorji podjetij, inštitutov, dosegamo vrhovne rezultate na področju športa ... Geslo, ki smo ga tudi uporabili v evropskem projektu ETHNIC – Raising Public Awareness of Science and Technology among Ethnic Minorities definitivno velja: »Znanje uresničuje sanje!« (angl. *Knowledge makes your dreams come true.*).

OZ: Veljate za odličnega poznavalca vloge cerkve in religij v sodobnem svetu. Tudi v konfliktih na Balkanu je bila vera precej udeležena. Verjetno v pozitivnem in negativnem smislu?

Polzer: Res je, skupaj s slovenskimi (prof. Silvo Devetak in drugi) in avstrijskimi kolegi ter s kolegi iz držav jugovzhodne Evrope smo organizirali že več posvetov o tej tematiki in objavili tudi zbornike. Prav te dni pričakujemo izid zbornika simpozija, ki smo ga novembra 2005 organizirali z Univerzo v Mariboru in Evropsko akademijo znanosti in umetnosti na temo »Religion and European Integration« s posebnim poudarkom na razmerah v državah JVE.

Vloga verskih skupnosti pri konfliktih na Balkanu je bila nedvomno velika in po moji oceni še zdaleč ne tako konstruktivna in mirotvorna, kot naj bi po mojem razumevanju krščanstva bila.

OZ: Precej let že proučujete problematiko Romov, ki sami verjetno niso kakšen aktiven dejavnik evropske politike, so pa v mnogih pogledih zanje preizkusni kamen, še posebej glede strpnosti in vključevanja?

Polzer: Položaj Romov v Evropi je res preizkusni kamen za Evropo in potrebno bo, da tako večinsko prebivalstvo držav EU kot tudi pripadniki romskih skupnosti skupaj tvorijo zavezništvo pri reformi medsebojnih odnosov in

modernizaciji romskih skupnosti na način, ki bo zagotovila Romom nove niše v družbi, da bodo lahko s svojimi talenti in izboljšano izobrazbo na legalen način in čim bolj neodvisno od državnih podpor lahko sobivali z večinskim prebivalstvom. Trenutni modeli sožitja, v katerih običajno večina Romov nima zaposlitve in kjer obstajajo neke vrste paralelne družbe Romov in Neromov, na dolgi rok ni sprejemljiva. Ko država začne zniževati podpore, grozijo nemiri, kot smo jih videli na Slovaškem. Na tem področju bo treba delati s kombinacijo spodbud in pritiska, in kot rečeno, ne bo šlo, če se ne bodo tudi Romi v partnerstvu z večinskim narodom potrudili; treba pa je poskrbeti za to, da bodo tisti, ki se bodo potrudili, tudi uspeli in bodo vzgled drugim Romom.

OZ: Skupaj sva podpisana pod izjavo „pro Kärnten, za Koroško“, ki predstavlja široko zastavljeno mednarodno podporo za kulturno sožitje. Obstajajo izglede, da se bodo dobre želje uresničile?

Polzer: Vedeti moramo, da je sožitje nemško govorečih in slovensko govorečih Korošcev in Korošic dandanes bistveno boljše, kot je bilo pred recimo dvema ali tremi desetletji. Sedanja politika – da ne rečem »Kašperlteater« – nasprotnikov dvojezičnih tabel po moji oceni ni kazalec za naraščajoči konfliktni naboj med narodi na Koroškem. Mislim, da se odnosi močno izboljšujejo. Ko ne delam v Ljubljani, živim na Koroškem in vidim veliko pozitivnih premikov, kot na primer visoko število prijav k dvojezičnemu pouku itd. Senčna plat medalje pa je, da število kroških Slovencev drastično upada in da je tudi starostna struktura izredno neugodna.

OZ: V Sloveniji vodite urad ASO (Austrian Science and Research Liaison Office Ljubljana www.aso.zsi.at), ki je povezan z dunajskim Centrom za družbeno inovacijo. Čeprav mnogi ljudje kar pogosto prihajamo v stik z vašimi programi, bi nam koristilo pojasnilo, kako deluje mreža avstrijskega regionalnega sodelovanja na znanstvenem, izobraževalnem in kulturnem področju?

Polzer: ASO Ljubljana ima po naročilu Avstrijskega zveznega ministrstva za znanost in raziskovanje na eni strani nalogo, da podpira bilateralno znanstveno sodelovanje med Avstrijo in Slovenijo, na drugi strani pa ima (skupaj z ASO Sofia) nalogo, da podpira znanstveno sodelovanje avstrijskih in slovenskih znanstvenikov z znanstveniki v državah tako imenovanega Zahodnega Balkana (to so države na prostoru bivše SFRJ brez Slovenije in z Albanijo). To nalogo izpolnjujemo tako, da ljudem, ki se zanimajo za tovrstno sodelovanje, dajemo nasvete, jih povezujemo, finančno podpiramo kooperativne dejavnosti (konference, seminarji, raziskovalni obiski, skupne publikacije itd.) in včasih tudi sami organiziramo mednarodne znanstvene dogodke, objavljamo zbornike, izdajamo

plošče DVD in podobno. V zadnjih treh letih smo za naše avstrijsko ministrstvo tudi vodili razpis za znanstveno sodelovanje Avstrije, Slovenije in Bolgarije z državami Zahodnega Balkana, v okviru katerega smo vsako leto razdelili okoli 130.000 evrov za skupne raziskovalne in omrežitvene projekte na tematskih področjih »civilna družba in dobro upravljanje« (angl. *civil society and good governance*), »vloga znanosti v evropskih integracijskih procesih« in letos »informatična družba v državah JVE«. Odziv na ta naš razpis je bil zelo dober in tudi letos smo lahko izbrali nekaj zelo obetavnih projektov, s katerimi upamo, da bomo okrepili raziskovanje vplivov informacijskih in komunikativnih tehnologij na družbe v jugovzhodni Evropi.

OZ: IZUM je že v preteklosti dobro sodeloval z Inštitutom za vzhodno in jugovzhodno Evropo in uspešno smo izpeljali nekaj skupnih projektov v državah Zahodnega Balkana. Povezujemo se tudi z reorganizirano mrežo uradov in inštitutov ASO in vašo nositeljsko organizacijo ZSI na Dunaju. Posebej pomemben je za nas program SEE-ERA.NET, ki ima komplementarne cilje našemu projektu COBISS.Net. Kakšna je vaša ocena možnosti bodočega sodelovanja?

Polzer: Delo Izuma zelo visoko cenim, kot veste, sem obiskal sedež Izuma v Mariboru in se lani tudi udeležil konference COBISS.Net v Mariboru. Moram reči, da ima Slovenija z Izumom izjemno informacijsko infrastrukturo, na katero ste lahko vsi ponosni. Ima velike potencialne za sodelovanje tako z državami JVE kot tudi za sodelovanje z Avstrijo oziroma z našo centralo na Dunaju, ki je vključena, kot ste omenili, v nekatere ključne evropske projekte usklajevanja politik mednarodnega znanstvenega sodelovanja z državami JVE; pri tem bi poleg SEE-ERA.NET omenil še projekt informacijske pisarne »steering Platform on Research for Western Balkan countries« www.see-science.eu, ki ga vodi naša kolegica Elke Dall. Možnosti sodelovanja so vsekakor zelo velike in tesnejše sodelovanje v prihodnosti bi gotovo bilo v korist obeh strani.

OZ: Blizu vam je delovanje kulturnih društev, ki so nekašna značilnost za Slovence, kjer koli se zakoreninijo. Se strinjate, da je to naša »kulturna podstat« in kakšno vlogo pripisujete kulturnim društvom v razmerah globalne informacijske družbe?

Polzer: Mislim, da je kultura za nas vse zelo dragocena pomoč in neki nematerialni prostor, ki nam daje občutek domačnosti in varnosti ter identiteto.

Jaz zase mislim, da sem zelo globalno naravnani in veliko potujem in tudi s pomočjo interneta sodoživljam in do določene mere tudi sooblikujem ta naš globalizirani

svet; toda brez kulturne podstati, ki jo imam v svojem koroškem slovenskem življenjskem okolju, bi bil bistveno revnejši in gotovo tudi manj srečen. Kogar zanima, si lahko ogleda spletno stran našega kulturnega društva DANICA (www.danica.at) in lahko vidi, da je internet tudi zanimiv medij za širjenje akcijskega radiusa slovenskih kulturnih društev na Koroškem.

OZ: Pripravljamo se na 500. obletnico Trubarjevega rojstva. Na kakšne misli bi nas morala v prvi vrsti napeljati ta zgodovinska obletnica?

Polzer: Ne vem, na kake misli bi nas »morala« napeljati ta zgodovinska obletnica; vem pa, da jaz osebno z velikim spoštovanjem gledam na tega velikega Slovence, ki je znal ceniti pomen pisane slovenske besede in je s svojim, na znanju in na kulturi temelječim delom položil tudi osnovo za visoko raven družbenega in kulturnega razvoja Slovenije ter Slovenk in Slovencev v zamejstvu in po svetu.

(Razgovor je vodil Franci Pivec.)